ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 521 Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 1898 ՅՈՒԼԻՍ 9—21 3 ՐԷ[illegible] 1316 9 ԹԷՄՄՈՒԶ 1314 Բ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 521

"ՊՈՒԶԱՆԹ"

ادارهٔ جریدهٔ سیاسی وعلمی، غزتهٔ صاحب امتیاز ومدیر مسئولی

پوزانت كچيان

محل نمرهٔ اداره خانهٔ باب عالی جادهسنده ۲۵-۲۳ نومرو

دائرهٔ اداره در

20 ՓԱՐԱՉ

Բիւզանդ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԵՒՐՕՓ 20

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՓԷԶԷԹԱ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddessi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԿԻՒԻԸ

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԻ ՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐ

Գերման և Ամերիկայի խնդիրն օր ծրի կ'տաքնայ, օր օրի «կ'անուշնայ», կ'համնիայ, չհնկանութեան տեսակէտով։

Յամաքային եւրոպայի էն խիզախ, էն ձեռներէց ազգը նոր Աշխարհի էն խիզախ, էն ձեռներէց ազգին հետ անոնց պայքար մը կ'սկսի որոյ նախաստիները անհնարածր ատելութեամբ կ'հետաքրքրական կ'հանդիսանան արդէն։

Գերմանիա յոյսը կորած չէ Փիլիպպանններէն։ Հոն, անցեալ չարթուն, յայտնի համարձակ թեր եղաւ ապստամբներուն, և Ծովակալ Տիւէյ զուարճալի ընդհարում մ'ունեցաւ Տիւրիխս գերման Ծովակալին հետ։

Երեկի աւրհնդակաւ առնուած անդլ. լրագրերուն ամերիկեան հետագրերն ուշադրաւ մանրամասնութիւնները կ'պարունակէին այս մասին։

Դէպքն իր հետաքրքրական ծրագրով արդէն ծանօթ է մեր ընթերցողներուն։ Բայց այս նոր պարագայք դէպքին բովանդակ չհնկանութիւնն ու ծանրակշռութիւնն երեսն կ'հանեն։

Ծովակալ Տիւէյ Ցուլիս 14ին հետեւեալն հետագրեց Ծովային պաշտօնատան.— «Ակնկալած իմացուց ինձ թէ իր զօրքեր գրաւած էին Սուպիկի քովնդակ Ծովախոշը [Մանիլայի Ծովախոշին վերի կողմը], բայց ի խնդ կրնանէ կզպիէն, և գերմանական Իրէն մարտանաւը թող չտուաւ որ այս կըզդին ալ գրաւեն։ Զայս լսելով, Ցուլիս 7ին, զրկեցի Բէյնէ և Քնէօբ յանձնելու նայ։ Այս երկու մարտանաւը գրաւեցին յիշեալ կղզին, և իբր 1,300 սանհայի զօրք, զէնքերով ու ռազմամթերքով։ Սանհայցիք դիմադրութիւն չըրին։ Ամերիկեան յանձնորակներուն գալը տեսնելով, Իրէն ետ քաշուեցաւ այն տեղէն։»

Թայֆլ Թղթակիցն որ Ինիւ Եորք, հաղորդելով Տիւէյ Ծովակալին այս հետագիրը, կ'ըսէ.—«Այս համեստ յանգամանքով և պայծառ նկարագրութիւն խոստացաւ ընդունելութիւն գտաւ Ուաչինկթընի մէջ, և այլուր։ Նախագահն ըսաւ թէ Տիւէյի ընթացքէն մեծապէս գոհ մնացած է։ Մանիլայէ անպաշտօն հետագրերն եւս կ'կրնան թէ Իրէն գնդանն մարտանաւը թող չտուաւ զի Ակուինալտօ գրաւէր իսկ կրնանէ կզպին, բայց երբ Բէյնէ և Քնէօբ հասան, Իրէն ալ չէր իմաղրեց։ Մանիլայէ կ'հետագրուի առ Նէ՝ եօթ Թայֆլ թէ Բէյնէ գրաւեց 400 սանհայցի գնդի, զէնքերով եւ 400,000 փամփուշտով, և կղզիին հետ մէկտեղ յանձնեց Ակուինալտոյի։ Հէրբէրտ Թղթակիցը կ'յայտէ.—«Ինչ որ ըլլայ գերման զազանականութիւնը, Մանիլայէ եկած ամէն լուրեր կ'ծանուցանեն թէ գերման նաւախմբին ներկայութիւնն ու բռնած ընթացքը մեծապէս քաջալերած են Սանհայիները։»

Թայֆլին Նիւ Եորքի Թղթակիցին նոյն հետագրին հետեւեալ պարբերութեան մէջ պարունակուած սուր հեգնութիւնն անշուշտ պիտի չվրիպի ընթերցողներուն ուշադրութենէն։—

«Պերլինէ հետագրեր են առ Թայֆ թէ գերման մամուլը կ'ըսէ որ «Ամերիկացիք ըստ բաւականին ի նկատ չեն առնուր Մանիլայի մէջ գործերուն արդի վիճակէն յառաջ եկած գժտութիւնը»։ — Իրաւ ալ կ'երեւի թէ Ամերիկացիք ցարդ ըստ բաւականին ի նկատ չէին առներ Մանիլայի հողմն եղած գժտութիւնները, բայց Ամերիկացիք այս մասին իրենց պատասխանը դրամնելու վրայ են, մասամբ իւրք չնորհիւ այն բանակցական հղգածութեան զոր գերման Թերթերը կ'ցուցնեն Ամերիկեան գործերուն։ Իրէն մարտանաւուն ըրածն այս մասին Ամերիկացիներուն քաղաքական կըրթութիւնն ալ աւելի զարդացնելու պիտի նպաստէ։ Ամերիկեան կառավարութիւնը ժամանակ մ'ի վեր հոգածու էր աւելի մեծ ծանօթութիւն մը առնելու գերման քաղաքականութեան նպատակին վրայ, և Մանիլայի ծոցին մէջ և չուրջը գերման մարտանաւերուն չարժումներուն նայնակութեան վրայ։ Իրէնի ըրածը գէզերկի առիթ մը կ'նկատուի այս մասին աւելի նոր ծանօթութիւն առնելու։ Ամերիկեան կառավարութիւնը չի կարծեր որ գերման մարտանաւուն հրամատարը կ'ուզէր չէզոքութեան կանոնները բռնադատել, կամ եթէ կ'ուզէր բռնադատել, Գերմանիէ եկած հրամանդի մը համաձայն ըլլար, կամ թէ գերման կառավարութիւնը պիտի հաւանի իր հրամատարին ըրածին։ Ամերիկեան կառավարութիւնը կ'ուզէ սակայն ծանչնալ Տիւէյի պարզ և պայծառ հետագիրը գերման կառավարութեան ուշադրութեան մատուցանել, եւ հարցնել թէ ըսելիք մ'ունի՞։ Իսկ ամերիկեան մամուլն այժմէն համարձակ կ'դնէ իր կարծիքն, հասկցնելով գերմաններուն թէ Ամերիկացիք պէտք եղածին պէս ի նկատ առած են գերման նաւախմբին և մանաւանդ գժտառած դժուարութիւններ թղթակցած մարդասիրական յանձնառութեան մասին կրնային կրկնել իրենց պատասխանը։ Թէպէտև ամերիկեան լուրջ թերթը կ'հերքէ գերմաններուն յառաջ բերած պատրուակը թէ իրենք յանուն մարդասիրութեան միջամտեցին յիւսա կրանտէ, եւ կ'յարէ. «Աներեւակայելի է որ գերման կայսրը վաւերացնէ գերման հրամատարին այնպիսի վէկ գործն որ՝ եթէ դիտմամբ կատարուած է եւ եթէ չարունակուի, ուրիշ բան չի կրնար համարուիլ բայց եթէ թշնամական գործ մը Ամերիկայի դէմ։ Աշխարհ համոզուն հասկցած է անշուշտ թէ իւ Մանիլա եւ Փիլիպպանց մէջ կռիւը Մ. Նահանգներուն եւ Սպանիոյ միջեւ է լոկ, եւ միայն անոնց միջեւ, ու միջազգային կենցաղավարութիւնը կ'պահանջէ որ ուրիշ ամէն Տէրութիւնք զգուշանան մէջամտելէ Ամերիկայի և Սպանիոյ խնդրոյն»։ Նէ՝ եօթ Թայֆլ Մանիլայի գերման նաւախմբին թէ այս և թէ առջի առիթներով բռնած ընթացքն «անքաղաքավար և գրգռիչ» կ'նկատէ։ Գերմանք ծովակալ Տիւէյի գրած նաւահանգստի կանոնն անտեսելով և իրենց ընդհանուր վարմունքով այնպէս մը կ'ընեն որ խնդրոյ առկ կ'ձգեն ամերիկեան գրաւման օրինաւորութիւնը։ Իրէն ուրիշ բան չըրաւ բայց եթէ «բացորոշապէս միջամտեց այս պատեհական չհետքոյ։ բայց Նէ՝ եօթ Թայֆլ տարբերը կ'ցուցքին վրայ։— «Ծովակալ Տիւէյի այնքան խնամքով խոհագրուած չնափառը հետագիրը տող ընդ մէջ կարդալով, կ'հասկցուի թէ ի Մանիլա գերման քաղաքականութիւնը խոստ անպատեհ խառնաչփոթութիւն մը յարուցանելու ասպետան յառաջացած է վերջին օրերս։ Ամերիկայի ծովամարտիկներն իրաւամբ արժանի եղան իր կառավարութեան չնորհակալութեան։ Գրգռիչ ընթացքի մը դէմ ինքզինք պահելուն համար։ Գիմայ տեսնել թէ գերման կառավարութիւնն ինչ պիտի ընէ Իրէն մարտանաւուն ըրածին համար, որ ապստամբներուն թող չտուաւ Իսկ կրանտէ կղզին գրաւելու, և ետ քաշուեցաւ այն ատեն միայն երբ զոդ մը ամերիկեան չածառորդներ եկան օդնեցին ապստամբներուն։ Թէև Ոաչինկթընի դահլիճը տակաւին ոչ ոքէն չէ խնդրոյն դիւանագիտական երեւոյթ մը տալ, բայց ամերիկայի ժողովուրդը լիովին կ'հաւանայ գերման մարդոյն գործածած լեզուին նչանակութիւնը։ Գերմանք կ'ըսեն թէ իրենք մարդկութեան դատին ծառայելու համար կ'ուզէր չէզոքութեան կանոնները բռնադատել։ Ամերիկացիք կ'ըսեն թէ իրենք ալ մարդկութեան դատին համար կ'ուզէին Սուպիկի ծովամուտքն ազատ պահել, և նախամեծար կերպով որ Ամերիկայէ գրաւեան զայն։ Թերեւս գերմանք այս բանաձեւով կ'ուզեն մտադրել տալ խոստ անհնդոյ միջագէպ մը։ Բայց աշխարհ չի կրնար մոռնալ թէ գերմանիա ուրիշ առիթներու մէջ չցուցաց զայ մարդասիրական տագնապներու մէջ չի կրնար յանդիմանել ուրիշներ։ Ամերիկայի ծովամարտիկներն իրաւամբ կ'ուզեն որ իրենց ընթացքն ալ ուրիշ ամէն Տէրութիւնք զգուշանան մէջամտելէ Ամերիկայի և Սպանիոյ խնդրոյն»։ Նէ՝ եօթ Թայֆլ Մանիլայի գերման նաւախմբին թէ այս և թէ առջի առիթներով բռնած ընթացքն «անքաղաքավար և գրգռիչ» կ'նկատէ։ Գերմանք ծովակալ Տիւէյի գրած նաւահանգստի կանոնն անտեսելով և իրենց ընդհանուր վարմունքով այնպէս մը կ'ընեն որ խնդրոյ առկ կ'ձգեն ամերիկեան գրաւման օրինաւորութիւնը։ Իրէն ուրիշ բան չըրաւ բայց եթէ «բացորոշապէս միջամտեց այս պատեհական չհետքոյ։ բայց Նէ՝ եօթ Թայֆլ տարբերը կ'ցուցքին վրայ։— «Ծովակալ Տիւէյի այնքան խնամքով խոհագրուած չնափառը հետագիրը տող ընդ մէջ կարդալով, կ'հասկցուի թէ ի Մանիլա գերման քաղաքականութիւնը խոստ անպատեհ խառնաչփոթութիւն մը յարուցանելու ասպետան յառաջացած է վերջին օրերս։ Ամերիկայի ծովամարտիկներն իրաւամբ արժանի եղան իր կառավարութեան չնորհակալութեան։ Գրգռիչ ընթացքի մը դէմ ինքզինք պահելուն համար։ Գիմայ տեսնել թէ գերման կառավարութիւնն ինչ պիտի ընէ Իրէն մարտանաւուն ըրածին համար, որ ապստամբներուն թող չտուաւ Իսկ Կրանտէ կղզին գրաւելու, և ետ քաշուեցաւ այն ատեն միայն երբ զոդ մը ամերիկեան չածառորդներ եկան օդնեցին ապստամբներուն։ Թէև Ոաչինկթընի դահլիճը տակաւին ոչ ոքէն չէ խնդրոյն դիւանագիտական երեւոյթ մը տալ, բայց ամերիկայի ժողովուրդը լիովին կ'հաւանայ գերման մարդոյն գործածած լեզուին նչանակութիւնը։ Գերմանք կ'ըսեն թէ իրենք մարդկութեան դատին ծառայելու համար կ'ուզէր չէզոքութեան կանոնները բռնադատել։ Ամերիկացիք կ'ըսեն թէ իրենք ալ մարդկութեան դատին համար կ'ուզէին Սուպիկի ծովամուտքն ազատ պահել, և նախամեծար կերպով որ Ամերիկայէ գրաւեան զայն։ Թերեւս գերմանք այս բանաձեւով կ'ուզեն մտադրել տալ խոստ անհնդոյ միջագէպ մը։ Բայց աշխարհ չի կրնար մոռնալ թէ գերմանիա ուրիշ առիթներու մէջ չցուցաց զայ մարդասիրական տագնապներու մէջ չի կրնար յանդիմանել ուրիշներ։ Ամերիկայի ծովամարտիկներն իրաւամբ կ'ուզեն որ իրենց ընթացքն ալ ուրիշ ամէն Տէրութիւնք զգուշանան մէջամտելէ Ամերիկայի և Սպանիոյ խնդրոյն»։

Ուաչինկթընէ էն վերջին հետագրեր կ'ըսեն թէ ամերիկեան կառավարութիւնը Տիւէյ ծովակալին կրնարուկ ընթացքը գոհացուցիչ եղք մը համարելով Իրէն դէպքին ինքնին նոր ձեռնարկ մ'ընելու կողմը չէ, այլ վրնահոթեամբ թէ ծովակալ Տիւրիխս ալ պիտի հանինայ թէ իր արարքներն բուն Ամերիկացիք աւելի կարուկ արարքներով պատասխանելու կազմ եւ պատրաստ են։ Ամերիկա ի Պերլին պաշտօնական դիտողութիւն ընելու որոշում չունի դեռ։ Բայց ինչպէս պիտի երեւի մեր այս աւուր «Պատերազմի» լուրերուն մէջ, Գերմանիա որոշեր է զօրացնել իր նաւախմբին ի Մանիլա։ Ըսել է՝ գործը քանի կ'երթայ կ'ունենայ։ Տեսնենք ինչ եզք կ'ունենայ։

Թայֆլ ալ իր Ցուլիս 15ի խմբագրականին մէջ իրեւ չէզոք կողմ հետեւեալ դիտողութիւնը կ'ընէ Գերմանիոյ ընթացքին վրայ։— «Ծովակալ Տիւէյի այնքան խնամքով խոհագրուած չնափառը հետագիրը տող ընդ մէջ կարդալով, կ'հասկցուի թէ ի Մանիլա գերման քաղաքականութիւնը խոստ անպատեհ խառնաչփոթութիւն մը յարուցանելու ասպետան յառաջացած է վերջին օրերս։ Ամերիկայի ծովամարտիկներն իրաւամբ արժանի եղան իր կառավարութեան չնորհակալութեան։ Գրգռիչ ընթացքի մը դէմ ինքզինք պահելուն համար։ Գիմայ տեսնել թէ գերման կառավարութիւնն ինչ պիտի ընէ Իրէն մարտանաւուն ըրածին համար, որ ապստամբներուն թող չտուաւ Իսկ Կրանտէ կղզին գրաւելու, և ետ քաշուեցաւ այն ատեն միայն երբ զոդ մը ամերիկեան չածառորդներ եկան օդնեցին ապստամբներուն։ Թէև Ոաչինկթընի դահլիճը տակաւին ոչ ոքէն չէ խնդրոյն դիւանագիտական երեւոյթ մը տալ, բայց ամերիկայի ժողովուրդը լիովին կ'հաւանայ գերման մարդոյն գործածած լեզուին նչանակութիւնը։ Գերմանք կ'ըսեն թէ իրենք մարդկութեան դատին ծառայելու համար կ'ուզէր չէզոքութեան կանոնները բռնադատել։ Ամերիկացիք կ'ըսեն թէ իրենք ալ մարդկութեան դատին համար կ'ուզէին Սուպիկի ծովամուտքն ազատ պահել, և նախամեծար կերպով որ Ամերիկայէ գրաւեան զայն։ Թերեւս գերմանք այս բանաձեւով կ'ուզեն մտադրել տալ խոստ անհնդոյ միջագէպ մը։ Բայց աշխարհ չի կրնար մոռնալ թէ գերմանիա ուրիշ առիթներու մէջ չցուցաց զայ մարդասիրական տագնապներու մէջ չի կրնար յանդիմանել ուրիշներ։ Ամերիկայի ծովամարտիկներն իրաւամբ կ'ուզեն որ իրենց ընթացքն ալ ուրիշ ամէն Տէրութիւնք զգուշանան մէջամտելէ Ամերիկայի և Սպանիոյ խնդրոյն»։

ՄԻՍՆԸ „ՄԻՆԵՐՎԻ ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԳԱՒԱՌԱՑԻ ՕՆԵՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

ՊԱՏՃԱՌԱԿԱՆ ԱՒԴ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»

Ինչպէս Իտալիոյ վարչական համաձայն, տարեսկսեալ 493րդ Թուին մէջ հրատարակուած՝ Մ. Միլիբրատ կարգ մը դիտողութեանց պատասխանել։ Միշտ երախտագէտ գտնուած ենք մեզի համար եղած բարի ձեռնարկներուն և նպաստներու. սակայն չենք կրնար հաշտ աչքով նայիլ դրամական տագնապներու ատեն մարդասիրական չարժառիթներու մէջ չցուցաց զայ մարդասիրական չարժառիթներ չա'յսքան հզօրապէս կ'ազդեն եղէգի իր քաղաքականութեան վրայ, և Փիլիպպանց խնդրոյն մէջ ալ, էք մարդասէրներուն իմանալ ներկայացնելու բոլորովին տպաւորեալ չարժառիթները ցոյց տրուած էին սակէ առաջ։»

Ահա բարի քաղաքացին որ չափ որ պատեհցաւ ու քարոզեց այս կողմեր՝ իրաւ է Փէշնիմապէս և հոգեղորապէս քշիկ մը սատարեց [փատկացուած մ'ըսեմ թէ ո'չ իր հատուցածին չափով], սակայն տարօրինակն հոս է՝ որ առանց ժողովուրդին ամէն դատաստարգերուն մէջ մտնելու, և առանց ծպտնթանալու, օտարացիի տեսակ մը յատկնատութեամբ բանաձեւած է թէ «Գատաստներու մէջ ունեւոր Հայերն, անոնք անգամ որք չեն վճռուած կամ չատ ծանր չեն վճռուած դրամական տագնապներէ, կը գժտակռկին իրենց մէջ դատուող հոյ կտրատանեներուն օգնելու.»։ Մր. Միլիբրատ ուր որ պատրաստ է, միայն քանի մ'օր կեցած՝ ան ալ կամ Ամերիկացի Միսիոներին տունն, և կամ խանին մէկ անկիւնն, և կարգ մը գոց եղած քարոզներ տալէ վերջ հեռացեր է, անանկ որ չատ դժբախտ ի դէպս օտար խղճամիտ մարդեր գանի ազ հոմ՝ ներչնչեցին, որքան որ բուն իսկ իր անձնական համոզումին արդիւնքը եղած ըլլայ։ Ինդիրը պարզ է. ամբողջ կայսերական նահանգներուն մէջ և այլուր խնամուած որբերու թիւն, որոնք օտար տեսչութեանները քեն են, չեմ կարծեր թէ 3000ը կ'անցնի, իսկ անդին կարեւոր թիւ մը որբեւայրի՝ Ազգն իր հասատատութիւններուն մէջ գետեղած է, և որոնց մէկ մասը դաստատցին իր տուներուն մէջ, հոս կամ հոն վերջապէս պարտած է։ Եւ ինչպէս եկած գրամը բոլորովին անբաւական պիտի ըլլար, եթէ ամ դրամական տագնապի առեն մեր գաստատցին կարող ու անհարող աղբարներն իրենց տհասային պաղատութիւնն փոյթ չընէին հոգալու իրենցմէ աւելի խեղճերն, հաց, ցորեն ու բամբակ ճամբելով անոնց։ Քանի որ մէկ կողմէն եւրոպացին դրամ գալու խօսքը կը դառնար հոս ու հոն, անդին իսկ Ամերիկի, կեսարիոյ, և այլ տեղերի մէջ տիրատուներու հիմերը կ'դնէր գաստատցին։ Կարող ու տնտկարող հայն հաստատ ինչ որ ունէր, ես մը, ոչխար մը կամ արտ մը մէկ մասը, բամբակ ունեցողն իր բամբակին չատակցուց՝ ու ահա երեսն եղաւ Մուտա վանքին Որբանոցը։ Աւրիա չատ բան կ'նչանաչէ, անանկ չէ՞ Մր. Միլիբրատ։ Դեռ քանի մ'օր հոգիս եղաւ Որբանոցին մէջ գրատուն մը հաստատելու խօսքն անցաւ. այսօր արդէն 1070էն աւելի դիտական, գրական ու բարոյական դրքեր հատաքուած։ Հայ ժողովուրդն հին ժամանակներէն մինչև հիմակ ալ բարեհրատան ամէն ձեռնարկներու յօժարակամ իր սատկը տուած է։ Աւրիա ժողովուրդն յատկանշող էն մեծ կէտն է արդէն։ Սա քանի մը հազար վանքերն ու եկեղեցիներն՝ Հայ մարդուն արիւն-քրտինք թափելով չինած է։ Ինդրեմ Մր. Միլիբրատ մի աղընտրէք գաւառացի Հայկն բարի մարդկութիւնը։

Գալով «չվնասած Հայերո»ու, պէտք է ըսեմ թէ անոնք ալ մխանեբուն չափ վնասած կրնան նկատուիլ առեւտրական տագնապի ետեւ ն։ Անուղղակի կերպով ասոնց վնասն աւելի չատ եղաւ. չահի գռնները գոցուեցան, ու եթէ մէկ քանի տեղերէ բան մը ձեռք ձգել կ'երազէին, ան ալ իրենց ձեռք չանցաւ։ Խարերդի մէկ թաղն, և Մէզիրէն՝ դրամական տագնապի առեն թէպէտև ուղղակի վնաս չկրեցին, սակայն մօտ դեղերու և ծրագրերու վնասուելովը կաթնաց քրեցին։ Նոյն բանն ունեցան նաև Մր. Միլիբրատի պատած տեղերու ուղղակի չվնասուող միւս քաղաքացիներն, եթէ երբեք ալ կան։ Հազ բուստ տեղուած մարդիկ կ'ճանչնամ սրտ աղուհացով անան, ու օր մ'իսկ չէզոքին միջոնարին ձեռքէն վիշտանքները լսելու։ Վանամէ Մր. Միլիբրատ ատնք է որ կ'անկարկէ սրտ արդէն կսլող և «ունեւոր» նկատուեցան ալ Միսիոնարական յանձնաժողովին կողմէ։ Աւելին կայ. Մ. Միլիբրատ չգոհացած իր անբեռ ձաղկումէն չ'կ'յարէ, «Այս հարուստներ սկզբունք մ'ունին որով կ'ըսեն թէ կարօտեալներու օգնելու գործը մեզ չի վերաբերիր, ատոնք չատուղ են արդէն. օդնելու պարտքը կ'վերարերի ունեւոր և բարեկեցիկ պատուելիներու և միսիոնարներու ոտք արդէն մարդասիրական գործերուն ու ձեռնարկներուն հոգածու են յատկապէս։» Գատաստի հայն իր որբատուններ հաստատելովը գործնականապէս ապացուց, ու դեռ պիտի ապացուցանէ սա խօսքին չռադրադատութիւնը։ Կարգ մը տեղերէ Աբարկիրի Որբանոցին նուիրուած տահկներն, և Ամերիկայէն ալ դատաստի Հայերու աջակցութիւնը խուռն Վանքին-Որբանոցին համար, կ'ցուցնեն թէ գաւառացի կարողներն ո'չ այդ տեսակ կը խորհին և ո'չ ալ պիտի ուղէին խորհիլ։ Մր. Միլիբրատ, գաւառային մուրացող տաղնապած չէ, բնաւ, երբ քահին մէջ տահկ ֆնննալը գիտնայ յժգարտնթեամբ կ'հանէ կուտայ։ Մէկ ամէն բանէ աւելի՝ տալը սիրող ժողովուրդ ենք։ Բերիի ու Մալաթիոյ ժողովուրդն իրենց ձեռք դրուած 5—10 դ.ի չնչին նպաստէն բանտարկեալներուն ալ բաժին հանեցին. զանոնք կ'արհամարհէին, ու անոնց համար անկողին պատրաստեցին։

Աղնիւ Բիւզանդիոն, եկու ըսենք թէ ա մարդն հաստատ կամ ունեւոր ըսելով իրենց տեղի չոլիները, լորտերը կ'հասկնայ և կ'պահանջէ որ իրենց խեղճերն հոգային։ Մեր տեղերու բռնաւատներն առատաձեռն 10,000 ոսկիի տէր մարդեր են, ու ա քանի մը ոսկիները դրամական տագնապի դժնդակ օրերուն դիւրաւ կ'հատնին։ Ու եթէ երբէք պատկ մաս մ'ալ իրենց ձեռքը ձգաց ան ալ հազիւ կ'քաւէր վիրինք ու իրենց մօտակայ բարեկամներն ապրեցնելուս։ Մէզիրէի ազգայիններն ըրին արդէն Ակնէն, Աբարկիրէն ու Մալաթիայէն հոս այցելող խեղճերու ինչ որ իրենց ձեռքէն կուգար։

Գաւառային տագնապի օրերէն առաջ ու հիմակ ալ չատ լաւ դիտցած է պարտկիչ իր խեղճերն. հոս տեղ օրուան մէջ չատ քիչ անգամ հայ ազգքատի կ'հանդպիս։ Հայ ժողովուրդը միշտ ունեցած է իր ազգքատախնամներն որբանոցներն ու անկեղանոցները մինչեւ իսկ գաւառներու մէջ։ Ու ատոնցմէ անոնք որ դեռ կանգուն կը մնան, սոսկ ազքատին 5—10 փարայով չէ որ կ'մնան, նորէն հարց՝ատար... նորէն հարց՝ատար... կարեւոր բան մը մոռցայ... Կ'կերտի թէ չատ դիւրին է եղեր ձեզի —սխալ չհասկնաք, ատ հասարակ եւրոպացիներուդ ըսել կ'ուզեմ—արեւելցիներուս ծռէ տեղերը միշտ մեծցնող ակնոցով նայիլ և տեսակ մ'ալ ցատ ղալ։ Քիչ մը զգուշանալ կը դիմէ գէպ այդ նոր մեծութիւն, չատ անգամներ սակայն բախելով... ցուցնելու եւ նօթի իրականութեան բ'ինոտայքը դեռ վրայ է։

Բնութիւնն ալ զգացած չատ ժլատ գտնուած է ի մասին ոսկիին՝ որ ամէն ինչ է, որ ամենազօր է.—եթէ չէք հաւատար, հարցուցէ՛ք ամուսնանալու հեռամուտ երիտասարդներուն—ոչխար մը առատաձեռնութեամբ [*] ցանցուած է պայն երիրագնտիս քանի մը կէսերուն վրայ, զանազան վիճակներու տակ, գուտ, բազդրեալ եւ կամ ծծումբի հետ խառնուած։ Ռուսիա այն բանաւոր աշխարհներէն մին է, որ իր ծոցին ու ալուզը մէջ ոսկիի ընչեղ հանիկներ կ'պարունակէ. ներկայ յօդուածով պիտի չանանք չահագրգռել տեղեկութիւններ տալ անոնց վրայ։

Ջուտ վիճակի մէջ ոսկին գտնուելով երեք տարբեր ձեւերով կ'գտնուի. ժայռերու մէջ մանր մանր հատիկներով, մանաւանդ ի Պէրէզովի Ուրալի մէջ. եւ այս պատճառաւ հանածոյն ալ կոչուած է պէրէզիէ։ կայծքարին [*տրց] մէջ ալ կ'նկատուի այս երակներու ձեւով, որք, գուտ ոսկիէն գան, կը պարունակեն նաև միւսուրեալ ոսկի։ Պզտիկ կտորներու ձեւին ներքեւ խառնուած է աւազներու՝ որք երկրաբանական զանազան չրջաններու մէջ չուրերէն ի քարչ վարուած են, այդ ալ հեղեղահոդի [ալուվիօն] ոսկին։ Ջուտ ոսկիի այս այլազան վիճակներուն մէջ սակայն ներքին յարաբերութիւն մը կայ, իրենց ծագումը միեւնոյնն է։ Արդարեւ, ոսկին վերկրիս խոտերէն բարձրացած է մակերեւոյթին վրայ ուրիչ միջոցներու եւ միջոցակերպներու հետ միացած չ՝ կինչպէս հրաբուխներու [էրուպ], «ի-կէօ»-նեղու և պրէնէ»-ներու հետ. անոնցմէ ոմանք՝ տարբրաբանական փոփոխութիւններ կրած են. իսկ ոսկին՝ ըստ երկրի չոգ բնութեանց՝ միատարական վիճակի մէջ բոյն դրած է կայծքարին դատարկ մնացած ծակոտիքներուն մէջ։ Բնական է հետեւցնել ուրեմն թէ՝ ոսկին ի դանուելն երակներու մէջ թէ ջուտ եւ թէ ծծմբային վիճակի ատկ Սակայն, տարբրաբանական երեւոյթներուն քանի մը պարագաներու մէջ յայտնուած է նաեւ մի քիմական երեւոյթ մը։ Հետզհետէ նկատուած ընդհանրացած չ՝ որ ոսկիները խառնուրդ չունեցած են երկրաբանական զանազան չրջաններու մէջ ջ

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ

ՀՀ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎ

Հրատարակվում է ամեն օր

Խմբագրության հասցեն՝ Երևան, Աբովյան 34, հեռ. 52-63-70

Ինդեքս 64000

Տպագրված է «Հայպետհրատ» ՊՈԱԿ-ում, Երևան, Կոմիտաս 49

Պատվեր՝ 1996

Տպաքանակ՝ 3990

Գինը՝ 30 դրամ

ԱՐՁԱԿԱՊԵՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ ՀՐԱՆՏ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՀԵՏ

Հոկտեմբերի 9-ին Հանրապետության նախագահ Հրանտ Վարդանյանը հանդիպում է ունեցել հայ ժողովրդի հետ:

Հանդիպմանը ներկա են եղել Ազգային ժողովի նախագահ Բաբկեն Արարքցյանը, վարչապետ Հրանտ Բագրատյանը, Սահմանադրական դատարանի նախագահ Գագիկ Հարությունյանը, Ազգային անվտանգության խորհրդի քարտուղար Արտակ Զաքարյանը, Ազգային ժողովի պատգամավորներ, կառավարության անդամներ, Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Արմեն Խաչատրյանը, Հանրապետության նախագահի մամուլի քարտուղար Վարդան Հոխիկյանը, Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի ղեկավարի տեղակալ Արմեն Ղազարյանը, Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի ղեկավարի օգնական Արմեն Ավետիսյանը, Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի ղեկավարի օգնական

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ ԱՐՎԵՍՏԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1862 Ի ՔԻՒՐԻՆ — ԹՐՈՒՄԱ

ՄԱՆՐԱՊԱՏԿԵՐՆԵՐ, ՔԱՐՏԵՐ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐԱՑՈՒՅՑՆԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ, ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՍՑԵ՝ ՊՈՍԹԱ ԿԱՐԱՊԵՏ, ՊՈՒՐՍԱ, ԹՈՒՐՔԻԱ

Հեռաձայն 1 ե 3 Բերքի փոխանակութեան (Հասցէ՝ Ազգային Գրադարան)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՒՂԱՑԻՆ ՀԱՒԱՔՈՒ ԿԸ ԿԱՏԱՐՈՒԻ ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՑԻՆ ՀԱՒԱՔՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՒՂԱՑԻՆ ՀԱՒԱՔՈՒ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՂԱՒ 1862 Ի ՔԻՒՐԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՒՂԱՑԻՆ ՀԱՒԱՔՈՒ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՍՏԱՏՈՒԵՑ